

Битий А.В.

Хмельницький національний університет

СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ІНФОРМАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ. За допомогою СППР може проводитись вибір рішень у певних неструктурованих і слабо структурованих задачах, у тому числі й тих, що мають багато критеріїв. Найважливішою метою цих СППР є пошук найбільш раціональних варіантів розвитку бізнесу компанії із урахуванням впливу різних факторів, таких як кон'юнктура цільових для компанії ринків, зміни фінансових ринків і ринків капіталів, зміни у законодавстві і т. ін.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інформаційний потенціал, система підтримки, система, стратегія, модель.

DECISION SUPPORT SYSTEM FOR MANAGING INFORMATION IN THE ENTERPRISE POTENTIAL

ABSTRACT. With DSS can be carried out in certain selection decisions unstructured and poorly structured problems, including those that have many criteria. The most important aim of DSS is to find the most efficient options for business development in the light of various factors such as the situation of target markets for the company, changes in financial markets and capital markets, changes in legislation and so on.

KEY WORDS: information capacity, system support, system, strategy, model.

Сучасні системи підтримки прийняття рішень виникли у результаті злиття управлінських інформаційних систем і систем управління базами даних, як системи, що максимально пристосовані до розв'язування задач щоденної управлінської діяльності, і є інструментом, щоб надати допомогу тим, хто вирішує. За допомогою СППР може проводитись вибір рішень у певних неструктурованих і слабо структурованих задачах, у тому числі й тих, що мають багато критеріїв.

Зараз нема загальноприйнятого визначення СППР, оскільки конструкція СППР суттєво залежить від типу задач, для розв'язання яких вона розробляється, доступних даних, інформації та знань, а також від користувачів системи. Проте, можна навести певні елементи та характеристики, загальновизнані як частини СППР:

СППР – у більшості випадків – це інтерактивна автоматизована система, що допомагає користувачу використовувати дані та моделі для ідентифікації та розв'язання задач та прийняття рішень. Система повинна мати можливість

роботи з інтерактивними запитамі, що мають досить просту для вивчення мову запитів [2].

СППР має такі чотири основні характеристики:

1. СППР використовує і дані, і моделі;
2. СППР призначені для допомоги менеджерам під час прийняття рішень для слабкоструктурованих та неструктурованих задач;
3. Вони підтримують, а не замінюють, прийняття рішень менеджерами;
4. Мета СППР – підняття ефективності рішень [4].

Існує велика кількість СППР, що відрізняються одна від одної цілями, призначенням, предметними галузями. Тому для уніфікації розуміння поняття СППР, підходів до розробки СППР та їхнього використання проводяться класифікації СППР.

До основних класифікаційних ознак варто віднести:

- інструментальний підхід до створення СППР;
- ступінь залежності ОПР від СППР;
- міру підтримки ухвалення рішення;
- моделі СППР;
- школи створення СППР [2]

Класифікація на основі інструментального підходу. Дана класифікація пов'язана з розробкою і застосуванням програмних засобів швидкої розробки СППР. Даний клас СППР містить у собі [1, 3]:

а) *прикладні* системи підтримки прийняття рішення, тобто СППР, призначені для використання кінцевими користувачами. Ці системи орієнтовані на підтримку індивідуального або колективного ОПР при вирішенні проблем у конкретних ситуаціях або для загального користування і відповідно поділяються на функціонально-спеціалізовані та універсальні;

б) *СППР-генератори* являє собою пакет пов'язаних програмних засобів (пошуку і видачі даних, моделювання), що дозволяє швидко створювати спеціалізовану СППР;

в) *СППР-інструментарій* відповідає найбільш високому рівневі технологічності, оскільки дозволяє створювати як спеціалізовані СППР, так і СППР-генератори.

Класифікація СППР на *основі ступеня залежності ОПР* у процесі прийняття рішення поділяється на:

- термінальну підтримку, що використовується у випадку, коли ОПР має авторитет і відповідні повноваження і несе відповідальність за ухвалення рішення та забезпечення його реалізації;
- групову підтримку, що застосовується у випадку, коли рішення приймаються в результаті переговорів і взаємодії між декількома ОПР;
- організаційну підтримку, що здійснюється у випадку, коли ОПР приймає тільки частину рішень, що передається наступній ОПР для подальшої роботи [2, 3].

Таблиця 1 – Класифікація СППР за ознакою «Міра підтримки прийняття рішень»

Системи, орієнтовані на дані	Системи накопичення файлів	Забезпечують доступ до елементів даних і містять тільки підсистеми інтерфейсу користувача, БД і СУБД
	Системи аналізу даних	Дозволяють проводити маніпуляцію над даними і одержувати протоколи аналізу з використанням спеціально розроблених і загальних засобів
	Системи аналізу інформації	Забезпечують доступ до декількох баз даних і до невеликих моделей. Ці системи поєднують виходи системи аналізу даних, що орієнтовані на обслуговування запитів користувачів, з даними від зовнішніх джерел інформації
Системи орієнтовані на моделі	Системи на основі розрахункових моделей	Дозволяють оцінювати наслідки планових ді за допомогою процедур, в основі яких лежать точні, надійні і добре формалізовані моделі
	Системи на основі образних моделей	Генерують оцінки наслідків дій на основі частково визначених імітаційних моделей
	Системи на основі оптимізаційних моделей	Забезпечують вибір напрямків дій шляхом ідентифікації оптимальних рішень, сумісних з набором обмежень
	Системи на основі рекомендаційних моделей	Виробляють конкретні рекомендовані рішення для слабоструктурованих задач. Системи даного класу дають готові рішення задач

Класифікація на основі міри підтримки прийняття рішень містить у собі два підкласи: «Системи, орієнтовані на дані» і «Системи, орієнтовані на моделі», кожний з яких поділяється на види (табл. 1) [1, 4].

Залежно від даних, з якими системи працюють, СППР можна умовно поділити на оперативні та стратегічні. Оперативні СППР призначені для негайного реагування на зміни поточної ситуації в керуванні фінансово-господарськими процесами компанії, об'єднання, галузі чи держави. Такі СППР називають Виконавчі Інформаційні Системи (Executive Information Systems). За суттю, вони представляють собою кінцеві множини звітів, побудовані на підставі даних із транзакційної інформаційної системи оперативного обліку підприємства.

Вони забезпечують адекватне відображення в режимі реального часу основних аспектів виробничої і фінансової діяльності підприємства. Для таких СППР характерні такі риси: – звіти ґрунтуються на стандартних організаційних запитах, кількість яких відносно невелика; – СППР представляє звіти в максимально зручному виді, що включає поряд з таблицями, ділову графіку, мультимедійні можливості і т. п.; – СППР зазвичай орієнтовані на конкретну сферу, наприклад, фінанси, маркетинг, керування ресурсами.

Стратегічні СППР орієнтовані на аналіз значних обсягів різномірної інформації, що збираються з різних джерел. Найважливішою метою цих СППР є пошук найбільш раціональних варіантів розвитку бізнесу компанії із

урахуванням впливу різних факторів, таких як кон'юнктура цільових для компанії ринків, зміни фінансових ринків і ринків капіталів, зміни у законодавстві і т. ін. Такі СППР припускають достатньо глибоке перетворення даних, спеціально перетворених таким чином, щоб їх було зручно використовувати у процесі прийняття рішень [2-4].

Література

1. Берсуцкий, Я.Г. Принятие решений в управлении экономическим объектами: методы и модели [Текст] / Я. Г. Берсуцкий, Н. Н. Лепа Н. Г. Гузь [и др.] ; НАНУ ИЭП. – Донецк : Юго-Восток, Лтд, 2002. – 276 с.
2. Варфоламеєв, В. И. Принятие управленческих решений [Текст] : учеб. пособ. для вузов. / В. И. Варфоламеєв, С. Н. Вороб'єв. – М. : КУДИЦОБРАЗ, 2001. – 288 с.
3. Сараєв А.Д., Щербина О.А. Системний аналіз і сучасні інформаційні технології // Труды Крымской Академии наук. – Симферополь: СОНАТ, 2006. – С. 47–59,
4. Turban, E. Decision support and expert systems: management support systems. – Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1995.